

การยอมเป็นดังนี้ทั่วไปไม่ว่าแห่งใด ประเทศไทยที่มีความสงบราบคาบมาช้านาน พลเมืองก็มีเวลา
แสวงหาความสำราญ และความสนุกสนานส่วนตัว จึงได้คิดถึงตัวมากขึ้น จนความคิดความเห็น
ในกิจการทั่วไปก็ยิ่งแคบเข้าทุกที จนไม่มีอะไรในโลกจะสำคัญเท่าตนเอง ในข้อนี้ข้าพเจ้าออก
จะเห็นด้วยกับชาวเยอรมันซึ่งได้กล่าวไว้ว่า แท้จริงการสงครามเป็นของที่ทำให้คุณโดยเราไม่รู้ตัว
เพราะเป็นของที่ยังคับให้เรานึกถึงสิ่งที่ใหญ่และสำคัญกว่าตัวเราเอง การสงครามทำให้คนตื่น
จากความฝัน ถึงประโยชน์ส่วนตัวซึ่งเป็นของยากที่จะแก้ไขได้ด้วยอย่างอื่นนอกจากด้วยเสียง
ปืนใหญ่และดาบปลายปืน

ผลสำคัญของความสงบศึกนั้น ก็คือความรู้สึกปราศจากอันตราย เมื่อมีความรู้สึกปราศจาก
อันตรายแล้ว คนเราเมื่อมีเวลาแสวงหาความสนุกสนานส่วนตัว แต่การหาความสนุกสำราญ
อย่างใด ๆ ทั้งสิ้นจำเป็นต้องสละทรัพย์แลกเอา มา จึงเกิดมีความเห็นผิดในเรื่องความยากจน
ซึ่งเกิดขึ้นแก่หมู่คนไทยสมัยใหม่ในกรุงเทพฯ ฯ ดังเราเคยได้ยินกันอยู่ไม่เฉพาะแต่ในการสนทนา
กันแม้แต่ในหนังสือพิมพ์ก็ได้เคยอ่านอยู่เนือง ๆ เรื่องความยากจนของคนไทย ความปรารถนา
เรื่องทุกข์เช่นนี้ มักจะมีข้อเปรียบเทียบถึงประเทศอื่น ๆ พรรณาถึงความศิวิไลซ์ต่าง ๆ ที่ในเมือง
เราไม่มี หรือที่เรายังไม่สามารถจะกระทำให้สำเร็จได้ และบางทีก็มีแสดงความเห็นถึงวิธีการที่ควรจัด
แต่โดยมากผู้ที่ร้องทุกข์เช่นนี้ มักจะไม่มีความเห็นอย่างไร แต่ในตอนท้ายก็ลงความคล้ายกันหมด
คือว่า "รัฐบาลควรจัดการเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง"

ก็คนไทยเรานั้นยากจนจริงหรือ

ในข้อนี้ ข้าพเจ้าได้เคยแสดงความเห็นไว้ครั้งหนึ่งแล้วโดยอัตโนมัติว่าคนไทยไม่จน และ
แต่นั้นก็ยังไม่เห็นเหตุอันใดที่เปลี่ยนแปลงความเห็นของข้าพเจ้า การที่จะพิสูจน์ความจริงข้อนี้
ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่สู้ยากนักเพราะว่ามีเหตุผลหลายอย่าง ดังจะชี้ให้เห็นได้ข้าพเจ้าจะขอยกขึ้นกล่าว
แต่เพียง 2 ข้อดังต่อไปนี้.-

(1) ในเมืองเรายังไม่เคยปรากฏว่ามีคนอดตาย

(2) รถไฟยังคงบรรทุกคนหัวเมืองเข้ากรุงเทพฯ ฯ อยู่เสมอเพื่อเอาเงินมาเข้ากระเป่า
นายอากรหวยและบ่อนเบี้ย ข้อนี้ก็เห็นได้แล้วว่า ถ้าคนเราจนจริง ก็คงไม่สามารถจะทำเช่นว่า
มานี้ได้เป็นแน่

ถ้าหลักฐานนี้ยังไม่เป็นที่พอใจของท่าน ข้าพเจ้าขอเชิญให้ท่านเดินไปตามถนน แล้ว
แนะนำคนที่นั่งผ้าขาววันด้วยความจำเป็นมาให้ข้าพเจ้าเห็นสักคนหนึ่งแต่ขออย่าได้นำคนขอทาน
โดยอาชีพมาให้ข้าพเจ้าดูเลย เพราะว่าเสื้อผ้าของคนเหล่านั้น เป็นเครื่องแต่งกายของเขาอย่างหนึ่ง
ซึ่งเขาใช้เพื่อประโยชน์แห่งกิจการของเขา ข้าพเจ้าได้เคยทราบถึงคนขอทานคนหนึ่งซึ่งมีห้องอยู่
อย่างกว้างขวางที่เขาเสียค่าเช่าอยู่โดยสม่ำเสมอ และลูกสาวของเขาก็มีเพชรพลอยแต่งตัวด้วยซ้ำ

ที่กรุงลอนดอน กรุงปารีสและนิวยอร์กนั้นสิ ท่านจะเห็นความเป็นไปแปลกกันกับเมืองไทยเป็นอันมาก ในเมืองที่กล่าวมาแล้วนี้ ท่านจะเห็นความยากจนอย่างสาหัสห่างจากบ้านพวกผู้เศรษฐีไปไม่ถึง 5 นาที เรื่องนี้ข้าพเจ้าหวังใจว่าท่านจะเชื่อข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าเคยไปอยู่ในเมืองทั้ง 3 นั้นเองแล้วและข้าพเจ้ากล่าวตามที่รู้เห็นจริง ๆ ถ้าท่านเดินไปเที่ยวตามแถบที่คนจนอยู่ ท่านจะเห็นได้ทันทีว่า คนเราที่ว่างงานในกรุงเทพฯ นั้น เมื่อเปรียบเทียบกับคนเหล่านี้แล้ว ก็นับว่าเป็นเศรษฐีเลยทีเดียว ถ้าท่านไม่เชื่อข้าพเจ้า ขอเชิญให้ท่านถามชาวยุโรปหรืออเมริกาซึ่งควรนับถือได้คู่เถิด เขาคงจะรับรองถ้อยคำของข้าพเจ้าเป็นแน่

ส่วนชาวบ้านนอกของเรา ข้าพเจ้ายังขอยืนยันว่า เขาไม่เคยจนเลย ที่เรียกว่าจนจริง ๆ นั้น ต้องถึงแก่ไร้สิ่งของอันจำเป็นที่จะชีวิตให้เป็นไปได้เลยทีเดียว ชาวบ้านนอกของเราไม่ขัดสนในส่วนสิ่งของที่ว่างนี้เลยเขาทั้งหลายมีที่อาศัย พออยู่ได้มีที่ดินที่จะไถและเพาะปลูกมีเสบียงอาหารบริบูรณ์ตลอดปี มีหมูและเป็ดไก่เลี้ยงกิน และที่มีเมื่อยนและสัตว์พาหนะก็มาก จริงอยู่ ตามปรกติเขาไม่ค่อยจะมีเงิน แต่เงินก็ไม่เป็นของจำเป็นเลยสำหรับคนที่เพาะปลูกอาหารกินเองได้ ส่วนเครื่องใช้สอยสำหรับซ่อมแซมเคสสถานบ้านเรือนหรือธรรมชาติก็จัดหาไว้ให้โดยสมบูรณ์ ส่วนสิ่งของที่เขาดต้องการซึ่งมิได้เกิดขึ้นเอง หรือปลูกไว้ในบ้านเขาก็หาได้โดยแลกเปลี่ยนกัน เงินที่เขาได้เขาก็ใช้เพื่อประโยชน์ 2 อย่างเท่านั้น (1) เสียภาษี (2) เล่นการพนัน ถ้าจะเปรียบคนชาวบ้านนอกของเรากับเมืองในประเทศอื่นแล้ว ก็นับว่าบริบูรณ์ที่สุด

คนที่ปรารถถึงความจนมากที่สุดนั้น ต้องนับว่าเป็นคนที่ฝันไปว่าตัวจนเท่านั้น เขาจนด้วยเหตุที่เขาสุรุษสุรายใช้จ่ายในกำนุงหม้ออันงดงาม เกินกว่าความจำเป็น บ้านเรือนก็มีอยู่หลายแห่ง ซึ่งถ้าเขาจะไม่มีเมียลับหลาย ๆ คนแล้ว แห่งเดียวก็จะเป็นอันพอเพียงเงินของเขามีเท่าใดก็เล่นการพนันหมด ในเมื่อเขาควรจะต้องเก็บไว้ในแบงก์หาคอกเบี้ย ทั้งเขาใช้จ่ายเงินของเขาในทางอันไม่จำเป็นต่าง ๆ โดยไม่ได้รับผลอันใดตอบแทน นอกจากความสนุกสนานชั่วขณะหนึ่ง สินที่เขาหามาได้ไม่เท่าสินที่เขาจ่ายไป ดังนั้นก็ไม่น่าอัศจรรย์ที่เขารู้สึกว่าเขาเงินอยู่เนื่อง ๆ คนชนิดนี้ข้าพเจ้ายอมรับว่าจน แต่จะติโทษคนอื่นไม่ได้นอกจากตนเอง

แต่การติโทษตนเองนั้น ไม่ใช่วิสัยของมนุษย์ เพราะฉะนั้นผู้ที่เรียกตัวว่าจนจึงพากันติโทษรัฐบาล ซึ่งเขารู้ดีว่าไม่มีใครจะได้ตอบ ที่ร้ายนั้นถ้า “คนจน” เป็นคนช่างพูด และความจน ซึ่งเขารู้สึกว่าเป็นข้อที่ควรแค้นก็มักจะทำให้เขามีโวหารพอใช้ บางทีก็พาเอาคนอื่นเชื่อถือไปด้วย

แม้ข้าพเจ้าจะต้องกล่าวคำที่ขวางหูท่าน “คนจน” จำพวกนี้บ้างก็ดี ข้าพเจ้าก็อยากจะใคร่กล่าวต่อท่านว่า “อย่าได้หลงเชื่อเขาเลย ในชนิดนี้ถึงแม้ว่าจะได้ผลประโยชน์ปีละตั้งล้าน ก็ยังคงนึกว่าตัวจน”

บทที่ 8 แต่งงานชั่วคราว

ข้าพเจ้าได้บอกกล่าวไว้ในบทก่อนบทที่ 1 แล้วว่า จะได้ยกปัญหาเรื่องแต่งงานชั่วคราว ขึ้นพิจารณา โดยเฉพาะ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไปในบัดนี้

บรรดาประเทศไม่ว่าบ้านไหนเมืองไหน คงจะต้องมีหญิงชายที่ทำความตกลงซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้าจะเรียกกันอย่างสุภาพก็เรียกว่า “การแต่งงานโดยธรรมดาโลก” ซึ่งแปลว่าหญิงชายทั้งสองฝ่ายได้ตกลงที่จะอยู่กินด้วยกันในระหว่างเวลาอันไม่มีกำหนด และจะเลิกกันก็ด้วยความยินยอมพร้อมใจกันทั้งสองฝ่าย การแต่งงานชนิดนี้เป็นของธรรมดาที่สุดเพราะอาศัยความพอใจกันทั้งสองฝ่ายนั้นเป็นมูล และวิธีที่ใช้อยู่โดยปกติในหมู่สุนัขและเดียร์จมานทั้งปวงด้วย ถ้าจะพูดกันโดยนัยแห่งลัทธิการแต่งงานชนิดนี้ก็คืออยู่บ้าง ถือในการมาอยู่ด้วยกันก็ดี หรือในการเลิกกันก็ดี ย่อมอาศัยความยินยอมพร้อมใจกันทั้งสองฝ่ายนั้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็คือความสะดวก แต่ถ้าจะว่ากันตามที่เป็นจริงแล้ว การแต่งงานชนิดนี้เป็นการสะดวกจริงหรือ เปล่าเลย เหมือนสิ่งทั้งหลาย มันไม่ง่ายเท่าที่เห็นดอก ก็เพราะเหตุใด

ข้อ 1 ว่าถึงการยินยอมพร้อมใจกันในการอยู่ด้วยกันแต่เดิมมา ข้าพเจ้าไม่สงสัยเสียว่าการคงเป็นดังเช่นว่า แต่บัดนี้เป็นเช่นนั้นหรือ ก็จำเป็นต้องตอบว่าหาได้เป็นเช่นนั้นเสมอไม่ เพราะในสมัยนี้มีหญิงสาวเป็นอันมากที่บิดามารดาขายเอาเงินใส่กระเป่า และส่งตัวลูกสาวให้แก่ชายผู้ซื้อ โดยมีได้ไต่ถามความเห็นของหญิงนั้นเลย ความเห็นของหญิงนั้นไม่เป็นข้อสำคัญ เพราะว่ามีได้อยู่กินกับชายแล้วก็จำเป็นต้องรักชายอยู่เอง นี่เป็นข้อแก้ตัวของฝ่ายบิดามารดาถ้าหากว่าจะคิดแก้ส่วนหญิงนั้นเล่า เป็นอย่างไร บางทีเขาก็รักสามีที่เขาอยู่กินด้วย แต่บางทีถ้าเขาไม่รักตามที่มิตัวอย่างอยู่เนื่อง ๆ หญิงนั้นก็เท่ากับตกนรกทั้งเป็นที่เดียว แต่เขาจะร้องทุกข์ก็หาไม่ได้ และถึงจะร้องก็ไม่มีความประโยชน์ เพราะเขาได้ถูกมัดไว้กับชายอย่างแน่นหนา ไม่น้อยกว่าที่ทำพิธีแต่งงานอย่างพิสดารที่สุด

ข้อ 2 ว่าถึงการยินยอมพร้อมใจกัน ในเวลาหย่าเลิกจากกัน ในข้อนี้ฝ่ายชายก็เกือบจะเลือกทำได้ตามอำเภอใจทุกอย่าง คือเมื่อชายรู้สึกเบื่อหน่ายหญิงที่อยู่ด้วยขึ้นมาเวลาใด ก็ขับไล่ไปเสียให้พ้นได้ บางทีก็ยอมให้อาสมบติไป บางทีก็ไม่ให้โดยไม่ต้องไต่ถามความเห็นของหญิงเลย ถ้าชายเป็นคนที่มีใจกรุณาหน่อย ก็ไม่ถึงกับขับไล่หญิงไปเสียจากบ้าน เป็นแต่เขาก็มีเมียใหม่แล้วมอบห้องและเครื่องใช้เครื่องแต่งตัวเสื้อผ้าของหญิงที่เขาสิ้นรักนั้น เป็นสมบัติของแม่เมียคนใหม่ ส่วนเมียคนเก่านั้นถ้าเป็นหญิงที่รู้สึกนับถือตัวอยู่ ก็ต้องเก็บข้าวของไปจากบ้าน ฝ่ายชายถ้ายังจำได้ ก็ส่งหนังสือตลกตามไปให้ภายหลังฉบับหนึ่ง ซึ่งแสดงความเต็มใจที่จะหย่าเลิกกัน

ข้อ 3 ว่าถึงความสะดวก แห่งการแต่งงานตามธรรมชาติ ในข้อนี้ข้าพเจ้าบอกไม่ได้จริง ๆ ว่าสะดวกสำหรับใคร เพราะการที่จะรู้ว่าใครเป็นคู่เมียกันอย่างไรในเวลานั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นว่าเป็นของง่ายเลย เหตุว่าจะหาประกาศหรือแจ้งความที่ไหนไม่ได้ และจะหาพยายามอย่างอื่น ๆ ก็ไม่มี นอกจากพยานตาเห็น ซึ่งข้าพเจ้าไม่จำเป็นจะต้องกล่าวมาก่อนข้างจะเป็นของหายากอยู่สักหน่อย ในเวลานี้มีคดีเรื่องมรดกตกค้างอยู่ในศาลเป็นอันมาก ซึ่งทำให้ศาลต้องเสียเวลาเกินกว่าที่ควร ด้วยเหตุว่าเกือบจะเหลือวิสัยที่จะพิสูจน์ได้ว่า ผู้ร้องขอส่วนแบ่งนั้นจะเป็นภรรยาของผู้ตายหรือไม่เพราะฉะนั้นการแต่งงานกันโดยธรรมดาโลก จึงไม่เป็นของง่ายสำหรับตุลาการศาลหลวงเลย เพราะความยุ่งยากของกิจการแผนกนี้ ย่อมเป็นผลดีแก่พวกหมอกฎหมายทนายความเสียจริง ๆ

การแต่งงานตามที่กล่าวมานี้จะว่าง่ายสำหรับความเป็นไปโดยปกติทุกวันก็ไม่ได้ ต่างว่าเราจะไปพบและแสดงอธยาศัยไมตรีต่อหญิงสาวคนหนึ่ง ซึ่งเรารู้จักว่าเป็นโสค เราจะรู้ได้อย่างไรว่าหญิงนั้นไม่ได้ไปเป็นเมียของชายอื่นใดคนหนึ่ง ซึ่งอาจจะแสดงความไม่พอใจของเขาด้วย ปืนเบรานิงก็ได้ หรือมิฉะนั้นอาจจะไปพบเพื่อนของเขา ซึ่งเรามีได้พบมา 3-4 อาทิตย์ เราไปถามข่าวถึงแม่ภรรยาของเขา และเขาตอบเน้นคำว่า แม่สายหยุด สบายดีดังนี้เราจะรู้ได้อย่างไรว่าในเวลาอันสั้นเท่านั้นสหายของเราได้บันดาลความเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปในครอบครัวของเขาได้ถึงปานนั้น

ยังมีอยู่อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ายุ่งยากขึ้นอีกกล่าวคือ การที่พวกหนุ่มบางคนชอบพูดถึงบรรดาหญิงที่เขาได้เคยเกี่ยวมา แม้แต่ชั่วครั้งหนึ่งคราวเดียว ว่าเมีย ดังนี้ ข้าพเจ้าช่างกระดากเสียจริง ๆ ในการที่ต้องถามว่าเขากล่าวถึงแต่เมียแต่ง หรือเมียน้อย หรือเมียลับของเขา และเมื่อเขาตอบว่าเขาพูดถึงหญิงนั้น ๆ ออกชื่อผู้ซึ่งเลื่องลืออยู่ว่าเป็นหญิงแพศยา หรือบางทีก็ถึงกับเป็นหญิงโคมเขี้ยวเช่นนี้ก็ยังทำให้ข้าพเจ้ารำพันขึ้น ถ้าเรามีได้มีพิธีแต่งงานของเราเลย ข้าพเจ้าก็ไม่สู้เหนื่อยใจในการที่ใช้ “แต่งงานกันโดยธรรมดาโลก” ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการยุ่งยากและลำบากอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าเคยได้ยินข้อแก้ตัว ในการที่ไม่แต่งงานตามพิธีไทยโบราณนั้นว่าเพราะเปลืองเงินมาก แต่ความจริงนั้นไม่จำเป็นต้องเปลืองเลย เพราะกิจที่จำเป็นมีอยู่แต่เพียงเชิญญาติหรือมิตรผู้ใหญ่สักคนสองคนซึ่งเป็นที่นับถือ แห่งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวมารดน้ำพระพุทธมนต์ เมื่อรดแล้วก็อันเสร็จกิจ การวิวาห์มงคลยิ่งชั้นง่ายยิ่งง่ายไปกว่าที่กล่าวมานี้ คือกิจที่ฝ่ายหญิงและชายจะพึงทำนั้นมีอยู่เพียงแต่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้ากระหม่อม ถวายดอกไม้ธูปเทียน และเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหลั่งน้ำพระมหาสังข์พระราชทานแล้วก็นับว่าเป็นเสร็จพิธี ได้กระทำการวิวาห์ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ดังนั้นจะว่าเปลืองที่ตรงไหน

อีกประการหนึ่ง ทั้งในกองทัพบกและในพระราชสำนัก ในเวลานี้มีกฎข้อบังคับในเรื่องการจดทะเบียนภรรยาแล้ว และข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่า ถ้าสาธารณชนแสดงความปรารถนาที่จะให้มีการ

จดทะเบียนภรรยาสำหรับใช้ทั่วไปแล้ว รัฐบาลก็จะบริหารจัดการออกกฎหมายในเรื่องจดทะเบียน
การแต่งงาน ซึ่งข้าพเจ้าได้ทราบไว้ว่ารัฐบาลกำลังดำริอยู่แล้ว

เพราะเหตุใดคนบางคนจึงช่างรังเกียจในการแสดงว่าตนมีภรรยาให้ปรากฏเสียจริง ๆ
เมื่อยังหากอธิบายในเรื่องนี้ที่ดีกว่าไม่ได้ ข้าพเจ้าก็ต้องยุติลงว่าเป็นเพราะเหตุที่คนนั้น ๆ มี
ความประสงค์จะไม่ให้การแต่งงานของตนเป็นการแน่นอนไว้ก่อน คือถือว่าเป็นแต่การชั่วคราว
ซึ่งจะเลิกเมื่อไรก็ได้โดยไม่ต้องยากเย็นการทำดังนี้ย่อมเป็นที่สะดวกแก่ฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิง
ด้วยเหตุผลที่เห็นได้โดยง่าย เพราะชายนั้นถึงแม้จะแต่งงานแล้วสักกี่ครั้งก็ไม่เป็นไร จะหาหญิง
สำหรับแต่งงานได้ใหม่เสมอแต่ส่วนหญิงถ้าแต่งงานเสียครั้งหนึ่งแล้วก็ยากที่จะหาสามีใหม่ได้
ถ้ามียูกด้วยแล้วก็ยิ่งลำบากมากขึ้น

การแต่งงานชั่วคราวนี้บางทีอาจจะเป็นของสะดวกสำหรับชายและหญิงได้ แต่ส่วนลูก
จะว่าอย่างไร เหตุใดหนอคนเราช่างไม่คิดถึงความเสียหายซึ่งทารก อันหาความผิดมิได้ จะต้อง
แบกบาปรับความชั่วร้ายแห่งบิดามารดา ขอให้นึกถึงความอภัยซึ่งเด็กจะต้องรับเพราะไม่สามารถ
จะอธิบายได้ว่า เหตุใดบิดามารดาซึ่งยังมีชีวิตอยู่ จึงมิได้อยู่เป็นสามีภรรยา กัน การเช่นนี้ย่อมมีอยู่
ทั่วไปทุกประเทศเป็นธรรมดาแต่ถ้าเป็นการปรกติซึ่งเกิดขึ้นเนื่อง ๆ ตามที่ดูเหมือนจะเป็นอยู่ใน
หมู่เรามาในกรุงเทพฯ เป็นอาทิขณะนี้แล้วก็ไม่เป็นเครื่องที่จะทำให้จรรยาแห่งชาติดีขึ้นเลย การที่
จะส่งเสริมการ “แต่งงานโดยธรรมดาโลก” นั้น ก็เท่ากับส่งเสริมการผสมอย่างสั่ว ซึ่งข้าพเจ้า
เห็นว่าเป็นของชั่วร้ายกว่าการมีเมียหลายคน ซึ่งคนไทยสมัยใหม่ย่อมคัดค้านต่อหน้าธารกำนัล
แต่ซึ่งยังทำกันอยู่ในที่แฝง ที่จริงข้าพเจ้าจะใคร่ยืนยันว่า เพื่อความสะดวกแห่งการมีเมียหลวง
คนนี่เอง คนจำพวกที่ผมชอบ “แต่งงานโดยธรรมดาโลก” จึงคงได้รับความอุดหนุนของคนไทย
สมัยใหม่ชั้นสูง ๆ อยู่

ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะพูดกับท่านผู้ที่มีสติปัญญาความคิดและซึ่งความเห็นมีน้ำหนัก
ท่านเห็นว่าเป็นของควรแกละหรือ ที่เมืองไทยอันเป็นประเทศที่รุ่งเรืองแล้วในหมู่ประเทศทั้งหลาย
จะยังคงมีหลักแห่งสกุลวงศ์อันแน่นอยู่เช่นนี้ ถ้าเราจะทำให้กิจการภายในครอบครัวของเรา
แน่นหนาว่าการแต่งงานชั่วคราว ไม่ได้แล้วนามสกุลใหม่ของเราจะมีประโยชน์อะไรเล่า เมื่อ
ไม่มีความมั่นคงตราบไตสมบัติและเกียรติคุณแห่งสกุลวงศ์ของเราก็ไม่ปราศจากอันตรายได้
ตราบนั้นลักษณะแห่งการแต่งงานกันโดยธรรมดาโลกนั้น ย่อมขัดกับทางจรรยาข้อนี้ย่อมปรากฏ
แก่คนทั้งปวงเพราะเหตุเป็นเครื่องบำรุงความชั่วร้ายหลายอย่าง มีการร่วมประเวณีปนเปและการ
ทำชู้เป็นต้น ทั้งเปิดประตูให้แก่หญิงแพศยาได้เข้ามาในสังคมแห่งหญิงผู้ดี และให้โอกาสแก่หญิง
เถื่อนเหล่านี้มาล่อลวงชายหนุ่ม ๆ ที่จะเป็นคนดีให้ฉิบหายขาดตนไปมากแล้ว

ท่านจะไม่คิดถึงบุตรหญิงและบุตรชายของท่านซึ่งจะเป็นผู้รักษาเกียรติคุณแห่งชาติไทย

ต่อไปบ้างหรือท่านทั้งหลายจะไม่ช่วยกันขัดขวางไม่ให้เขาฆ่าชาติของเราเสียเองหรือ ท่านจะไม่ช่วยกันทำลายความประพฤตินันลามกไม่มีอายซึ่งมีอยู่ในหมู่คนเราโดยเปิดเผยหรือ

ขอจงสงสารผู้หญิงและเด็กสาวของเราบ้าง ขอจงช่วยให้เขาได้รับความยุติธรรมและเสมอภาค ขอจงช่วยให้เขาได้รับเกียรติยศอย่างที่เขาควรจะได้ในฐานะที่จะเป็นมารดาแห่งชาติ เราขอจงช่วยให้เขาได้รู้สึกความภูมิใจในนามว่าภรรยา โดยใช้ศัพท์อันนี้ในทางที่ควรเถิด ถ้าท่านทั้งหลายไม่ช่วยกันทำให้สำเร็จแล้วก็จะเป็นอย่างที่เราทั้งหลายควรจะรู้สึกภาคภูมิใจได้อันหนึ่งโดยแท้

บทที่ 9

ความไม่รับผิดชอบของบิดามารดา

ผลร้ายซึ่งได้เกิดโดยตรง จากการแต่งงานชั่วคราวตามที่กล่าวมาแล้วในบทก่อนนั้น คือ ความไม่รับผิดชอบของบิดามารดา ซึ่งแท้จริงต้องนับว่าเป็นผลกรรมดาแห่งประเพณีอันหละหลวมนั่นเอง

เมื่อชายกับหญิงตกลงกันอย่างง่าย ๆ แต่งงานกันโดยธรรมดาโลกดังนี้ ก็ย่อมเห็นได้ว่า มิได้นึกถึงถึงการที่จะเป็นบิดามารดา ทั้งมิได้คำนึงถึงความรับผิดชอบซึ่งจะต้องมีมาในฐานะที่เป็นบิดามารดานั้นเลย ความปรารถนาของเขามีอยู่อย่างเดียว แต่จะกระทำการสมัครสังวาส ซึ่งเป็นความรู้สึกของเดียรัจฉานโดยแท้ ปราศจากความมุ่งหมายและความคิดอันสูง ซึ่งมีแก่นมนุษย์ ที่รู้เรื่องส่วนการที่เด็กซึ่งเกิดจากการร่วมสังวาส เช่น ว่านั้นได้รับความเลี้ยงดูรักใคร่ของบิดามารดาที่เป็นธรรมดาของสัตว์ เพราะฉะนั้นจึงคงนับว่ามีลักษณะที่คล้ายสัตว์ชั้นต่ำกว่ามนุษย์อยู่มาก สัตว์ตัวผู้มักจะไม้อาใจใส่เลี้ยงดูลูกเหมือนตัวเมีย ซึ่งถนอนรักษาลูกอยู่จนกว่าจะเติบโตพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ก็ถึงเวลาที่ลูกมันไปจากรังหรือที่อยู่ ส่วนตัวผู้มันนั้นถ้าเป็นสัตว์จำพวกนก ความเอาเป็นธุระในลูกของมันบางทีก็จะไม่สิ้นไปก่อนตัวเมีย แต่ถ้าเป็นพวกสัตว์กินนมตัวผู้มันก็ไม่เอาเป็นธุระแก่ลูกเลย แต่โดยมากไม่รู้ว่าลูกเกิดเมื่อไรด้วยซ้ำ ถ้าเป็นจำพวกสัตว์ที่มีเมียมากเวลาที่พ่อจะได้พบลูกครั้งแรกและครั้งสุดท้ายนั้น ก็คงจะเป็นเมื่อเวลาที่มันไล่ให้ลูกมันไปเสียจากหมู่เพราะมีอายุพอที่จะแย่งเมียของพ่อได้แล้ว

ความเป็นไปคล้ายกับที่กล่าวนี้ ย่อมเป็นอยู่แต่ครอบครัวที่แต่งงานกันโดยธรรมดาโลก พ่อแม่อยู่กันด้วยกันด้วยความมุ่งหมายแต่ความสนุกสนานสำหรับตัวเมื่อเกิดบุตร ก็รักใคร่อยู่ชั่วคราวเพราะใครเลยจะอดเอ็นดูทารกที่น่ารักได้ แต่ในไม่ช้าพ่อก็รู้สึกเบื่อหน่ายเพราะได้ยินเสียงทารกที่ร้องไม่หยุดหย่อน เบื่อในการที่ต้องตื่นในเวลาค่ำคืน เบื่อเพราะกีดขวางในเมื่อเวลาที่จะหยอกเอ็นดูหรือกอดจูบเมียเขา ถ้าหากจะมีทางหาแม่นม และบังคับให้เมียมอบลูกให้แก่แม่นม

ได้แล้วนั้นแหละ จึงจะได้รับความสำราญและได้เล่ห์ลับลูก แต่ถ้าวัยเหตุดีเหตุหนึ่งเขาหาแม่ไม่ไม่ได้ก็ดี หรือชักชวนให้เมียเลิกเลี้ยงบุตรเองไม่สำเร็จก็ดี เขาก็ไปเที่ยวหาเมียใหม่ให้มาอยู่ในบ้านบ้าง แต่โดยมากมันจะพากันไปอยู่เสียที่บ้านอื่น ซึ่งมักจะเป็นบ้านพ่อตาใหม่เสียแหละมาก แต่ถ้าหากเป็นคนที่มีเงิน เขาก็หาเช่าบ้านหรือเช่าห้องอยู่ตามกำลังของเขา การมีบ้านมาก แม้จะเปลืองทรัพย์สิ้นปานใดพวกชายหนุ่มสมัยใหม่ในกรุงเทพฯ ก็ยังชอบประพุดิอยู่ โดยอ้างเหตุว่าการที่ทำเช่นนั้นเขาเดินตามแผนผัง และเมื่อยกข้อแก้ตัวนี้ขึ้นมาแล้วชาวกรุงเทพฯ สมัยใหม่ยอมเห็นว่าเป็นข้อที่อาจทำให้ความชั่วร้ายกลายเป็นดีได้

ส่วนหญิงเก่า ถ้าหากเป็นมารดาที่ดี (สาธุที่ยังมีมารดาเช่นนี้อยู่อีกมาก) ก็ต้องทำอย่างดีที่สุดที่จะทำได้ ถึงแม้ว่าซึ่งโดยธรรมดาของมนุษย์ควรจะมาช่วยกันบำรุงลูกไม่นำพาเขาก็อดสาค์เลี้ยงดูรักษาลูกไปโดยลำพัง เด็กคนใดที่มีมารดาดังว่านั้นก็นับว่าเป็นเคราะห์ดีอย่างที่สุดเพราะเด็กนั้นได้มีโอกาสเจริญวัยในความพิทักษ์รักษาและความอบรมของมารดาที่รักบุตรซึ่งจะทำให้เขาเป็นคนสุภาพสุจริต และต่อไปเป็นผู้ที่ดี ผู้เป็นที่จะต้องกระทำให้แก่หญิงผู้ได้ยอมมอบชีวิตให้อยู่ในความคุ้มครองของเขา แต่ถ้าหญิงผู้ที่เป็นมารดานั้น ยอมให้ความรู้สึกอย่างสัตว์เป็นใหญ่ก็ย่อมจะละทิ้งหน้าที่ซึ่งมารดาควรจะกระทำให้แก่บุตร เพื่อหาอุบายเหนี่ยวรั้งความรักของพ่อซึ่งมีอยู่ที่ “เมียน้อย” นั้น กลับมา เด็กที่เกิดมาแต่มารดาเช่นนั้นนับว่าเป็นกรรมเสียตั้งแต่ออกแล้ว เพราะเมื่อจะหาความรักของบิดาและมารดา เป็นเครื่องอบรมรักษาไม่ได้แล้ว เด็กก็จะกลายเป็นเด็กป่าเถื่อนไว้แต่บิดามารดาของเขาจะกลับได้สติส่งให้เด็กไปอยู่เสีย กับญาติพี่น้องซึ่งจะได้ช่วยดูแล หรือมิฉะนั้นส่งไปโรงเรียนที่พอจะได้ฝึกหัดสั่งสอนแล้ว เด็กนั้นก็จะเป็นคนที่เห็นตัวเป็นใหญ่ ทำอะไรตามอำเภอใจ บกพร่องในทางจริยวิญญูความประพฤติ และถ้าเขาเลือกคบเพื่อนที่ชั่วแล้วในไม่ช้าก็จะถูกส่งไปตัดสินแดนหรือเข้าคุกหรือถ้าเป็นเคราะห์ดีพอที่จะเอาตัวรอด จากที่เช่นนี้ได้เขาก็ไม่เป็นที่เชิดชูแก่คณะที่เขาอาศัยอยู่แล้ว แม้แต่บิดามารดาของตนเองก็ตัด

ไม่ต้องสงสัยเลยว่า ความไม่รับผิดชอบของบิดามารดาที่แหละเป็นเหตุ ให้ความความบกพร่องในทางจริยวิญญูอยู่ในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ ๆ ในสมัยนี้เพราะฉะนั้นบิดาและมารดาจะรู้สึกความรับผิดชอบ ในส่วนบุตรโดยจริงจังแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ดีในอนาคตแห่งชาติเราเป็นอันมาก

แต่ถ้าเรายังยอมให้มีการแต่งงานกันโดยธรรมดาโลก และทั้งความชั่วร้ายซึ่งเกิดจากความประพุดิเช่นนี้มีอยู่ตราบใด เราจะหวังให้ความรับผิดชอบของบิดามารดาในส่วนบุตรดีขึ้นไม่ได้ตราบนั้น เพราะฉะนั้นวิธีที่จะแก้ไขก็มีอยู่อย่างเดียว แต่จะต้องตัดรากแห่งความชั่วนี้เสียในชั้นต้น เราจะต้องทำให้ทั้งหญิงและชายเข้าใจในความรับผิดชอบของการแต่งงานเสียก่อนคือเราต้องให้เขารู้ว่า การแต่งงานเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตของเขาอย่างหนึ่ง และไม่ควรแต่งงาน

กันโดยปราศจากความไตร่ตรองถึงเหตุผล ที่จะมีมาในเบื้องหน้าเลย ด้วยประการฉะนี้เราจึงสามารถทำให้คนรู้สึกได้ว่าความรับผิดชอบของบิดามารดา ไซ้จะมีแต่เพียงทำให้เกิดบุตรเท่านั้น หากมิได้ แท้จริงความรับผิดชอบย่อมมีอยู่ตราบเท่าวันตาย เราจะต้องเพราะนิสัยของเด็กรุ่นใหม่ ให้รู้สึกความสำคัญว่า ผู้นี้เป็นบิดามารดาย่อมมีหน้าที่อุปถัมภ์บำรุงบุตรของตนให้เป็นประโยชน์ แก่คณะและเป็นพลเมือง ที่ชื่อตรงต่อชาติ บุตรชายของตนต้องเป็นผู้สามารถ ฉลองพระเดช พระคุณพระมหากษัตริย์ทำคุณแก่บ้านเมืองของตน โดยอาการอันสมนามคนไทย ส่วนบุตรหญิง นั้นเล่าก็ควรจะเป็นอาภรณ์ที่เชิดชูแก่ชาติ โดยทำตนให้เป็นภรรยาดีและมารดาที่รู้จักหน้าที่ของตน ผู้ใดไม่นำพาต่อบุตรควรจะนับว่าบกพร่องในหน้าที่ของพลเมืองดี และการที่มีบุตรเป็นคนชั่ว ก็ควรจะทำให้รู้สึกว่าเป็นของที่น่าอภัยสลดสูกแก่คนทั้งปวง

ในเรื่องนี้ ขออย่าได้พากันติโทษโรงเรียนเลย ขอให้ระลึกว่าโรงเรียนรัฐบาลแทบทั้งหมด สอนแต่เวลากลางวันเท่านั้น และเด็กก็มีเวลาอยู่บ้านมากกว่าโรงเรียนเราไม่ควรจะยอมให้บิดามารดาปิดเสียซึ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยพากันมาติโทษโรงเรียนซึ่งมีแต่หน้าที่สอนวิชาเท่านั้น ส่วนความอบรมในความประพฤตินั้น ยังคงตกอยู่กับบิดาและมารดา

ข้าพเจ้าขอให้ท่านทั้งหลายคำนึงถึงปัญหาความไม่รับผิดชอบของบิดาและมารดานี้ให้จงหนัก อันความชั่วทั้งปวงจะถอนรากถอนโคนให้หมดไปทันใดนั้น ย่อมไม่ได้อยู่เอง แต่เราก็จำเป็นจะต้องตั้งต้นวันหนึ่ง

ท่านทั้งหลาย ท่านอาจจะช่วยได้ทุกคน

ท่านผู้เป็นบิดามารดาอยู่แล้ว ควรจะสั่งสอนบุตรของท่านได้ด้วยโอวาทและความตั้งตนไว้ให้เห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เขาเข้าใจและรู้สึกในความรับผิดชอบของบิดามารดาอย่าให้เขาแต่งงาน ก่อนที่ถึงอายุอันสมควรจะรู้หน้าที่ และอย่าให้เขาแต่งงานอย่างที่เราเรียกว่าโดยธรรมดาโลกหรือยอมให้เขามีเมียลับเลยเป็นอันขาด

ขอท่านทั้งหลายจงแสดงว่าความเกลียดชังในความประพฤติเลวทราม ซึ่งมีมากขึ้นทุกวัน ในหมู่หนุ่ม ๆ สมัยใหม่ในกรุงเทพ ขอท่านอย่าได้ส่งเสริมความประพฤติอันหละหลวมในทางจรรยา ให้พวกหนุ่ม ๆ ของเราเข้าใจเสียบ้างเถิดว่า การมีบ้านลับและเมียลับย่อมเป็นของชั่วและควรเราทั้งหลายจะอุดหนุนการแต่งงานซึ่งกระทำกันโดยเปิดเผยอย่างสุดจจริต จะเป็นโดยประเพณีโบราณหรือจดทะเบียนต่อหน้าเจ้าพนักงานก็ได้ขอให้การแต่งงานเป็นไปเพื่อเกียรติยศ มิใช่เรื่องที่จะต้องปกปิดรักษาเป็นความลับเลย

บทที่ 10 การค้าหญิงสาว

ผลอันหนึ่งแห่งประเพณีอันชั่วร้ายซึ่งให้ ชื่อว่าการแต่งงานกันโดยธรรมดาโลกกับความไม่รับผิดชอบแห่งบิดามารดา รวมสองประการนี้บันดาลให้มีการค้าขายขึ้นอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่น่าละอายยิ่งคือการค้าหญิงสาวซึ่งข้าพเจ้าได้ทราบว่ามีกฎหมายก็ไม่กำกัดได้

เราคนไทย ย่อมรู้สึกภาคภูมิใจในใจอยู่เสมอในการที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ได้ทรงประกาศพระราชบัญญัติเลิกทาส ซึ่งถึงแม้ว่าทาสที่เลิกนั้น ยังใกล้เคียงกับทาสที่เคยมีอยู่ในอเมริกา เพราะเหตุว่าทาสของเรานั้นเป็นแต่เพียงลูกหนี้ที่อยู่รับใช้เจ้าเงินจำเพาะเวลาที่ยังมีหนี้ และถ้าหนี้มันหมดวันใด ลูกหนี้ก็เป็นอิสระแค้นไปจากบ้านเจ้าเงินได้ทันทีละนี่ก็ดี แต่การเป็นทาสแม้อย่างเบาเช่นนี้ ก็ชอบแล้วที่จะถือว่าไม่สมควรที่จะให้อยู่ในหมู่คนไทย การเลิกนั้นจึงได้พากันซ่องสุมการไม่แต่ในเมืองไทยทั้งหมดไปทุกหนแห่ง ว่าเป็นสิ่งประเสริฐซึ่งพระองค์ได้ทรงกระทำในรัชสมัยอันประเสริฐของพระองค์

แต่มีชาวเราน้อยคนที่ได้คิดถึงความชั่วร้ายซึ่งมีอยู่ยิ่งกว่าการมีทาส และซึ่งถ้ามีเสียงก็คงจะร้องตะโกนด้วยเสียงอันดัง แต่ความชั่วนี้หาได้มีเสียงร้องขึ้นได้ไม่เพราะมีเหตุผลประกอบกันหลายอย่าง ซึ่งทำให้คนเคราะห์ร้ายร้องไม่ออก

บางทีจะมีผู้นึกเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นบ้า ในการที่ลากเอาสิ่งโสมมอันนี้มาสู่แสงสว่าง แต่เป็นธรรมดาของความชั่ว เราจำต้องพิจารณาโดยละเอียดเสียก่อนจึงจะล้างได้ ข้าพเจ้าจึงได้ผู้ฝ่าฝืนกล่าวให้เป็นที่ขวางหูแห่งคนบางจำพวกเพราะเหตุต่าง ๆ ซึ่งข้าพเจ้าไม่อยากจะพรรณนา แต่เรื่องนี้ได้ฝังใจข้าพเจ้าอยู่นานแล้ว ซึ่งสหายของข้าพเจ้าหลายคนก็ย่อมทราบอยู่ดี และบางทีก็มีที่หัวเราะเยาะข้าพเจ้า แต่ตัวข้าพเจ้าเองไม่เห็นขັນเลย ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปอย่างสั้นที่สุดที่จะกล่าวได้

สมมุติว่าท่านต้องการจะมีเมียใหม่ ท่านจะเริ่มจัดการอย่างไร ถ้าท่านแก่ตัวมากแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่มีอะไรจะมาสอนท่านอีก แต่ข้าพเจ้าก็ยังจะขอให้ท่านอ่านอยู่ดี เพราะบางทีจะมีข้อที่ควรเก็บไปตรึกตรองได้เริ่มต้นที่ท่านจะต้องจัดการในเรื่องนี้ก็คือ ตัวท่านเองจะต้องตกลงใจเสียก่อนว่าท่านจะต้องการให้หญิงที่ท่านหามานั้นเป็นเมียหลวง หรือเมียน้อย หรือเมียลับ ถ้าท่านจะต้องการให้เมียหลวง ท่านก็ต้องเดินตามทางซึ่งเป็นประเพณีรู้กันอยู่โดยทั่วแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องกล่าวโดยพิสดารอีก การแต่งงานนั้นในสมัยนี้คนหนุ่ม ๆ สมัยใหม่ชั้นสูง ๆ ของเรา ลงความเห็นว่าเป็นของสนุกเลย และซึ่งถ้าจะทำให้ดีแล้วก็เป็นการเปลืองเงินมากด้วย

แต่อาศัยเหตุที่ไม่มีเมียหลวงคนใดเขาจะยอมมาเป็นภรรยาด้วยวิธีอย่างอื่น การแต่งงานจึงได้คง
กระทำกันอยู่

ข้อนี้ย่อมอธิบายเหตุที่คนชั้นหนุ่ม ๆ ของเราพอใจในการมีเมียลับมากกว่าเมียหลวง
เพราะว่าในการมีเมียลับนั้นไม่ต้องอะอะวุ่นวายอย่างไร การมีเมียน้อยก็เหมือนกัน เป็นแต่การ
เพิ่มจำนวนขึ้นในครอบครัว จึงกระทำกันแต่โดยเจิบ ๆ และบางทีก็โดยลับ ๆ ด้วย

ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่ผิดที่จะกล่าวว่า การมีเมียน้อยเป็นประเพณีโบราณซึ่งคนไทยหนุ่ม ๆ
สมัยไม่ชอบเลยเพราะว่าเป็นประเพณีมีเมียหลายคนซึ่งหนุ่ม ๆ ผู้ได้รับความศึกษามาแล้วอย่าง
ฝรั่งร้องให้เลิก พวกหนุ่มเหล่านี้ได้ริแบบใหม่ คือ มีเมียลับ ซึ่งเขาเห็นว่าสมควรแก่คน “ศิริไลซ์”
สมัยใหม่ซึ่งมีเมียออกหน้าแต่คนเดียวอย่างฝรั่ง

การมีเมียน้อยนั้น ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าเปลืองน้อยกว่าเมียลับ เพราะว่าการที่จะหามานั้นก็
ไม่สู้จะเปลืองก็มากน้อยด้วยเหตุว่าหญิงนั้นโดยมากอยู่ในบ้านตนแล้วครั้นเมื่อได้เป็นเมีย หญิง
ก็คงอยู่กับในบ้านเดียวกับเมียหลวงนั่นเองสำหรับเมียหลวงใช้สอยในกิจการทั่วไป ส่วนเมียน้อย
ก็ไม่ต้องลำบากร้อนใจมากขึ้น และถ้ามีลูกด้วยแล้ว ก็กลับได้รับความอุปถัมภ์บำรุงมากขึ้นเสียอีก
และถ้าเมียหลวงไม่มีลูก เมียน้อยก็นับว่าได้ถึงซึ่งความสุขเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนเมียลับนั้น เป็นเหตุให้ชายต้องใช้จ่ายเปลืองมาก ในชั้นต้นก็ต้องไปเที่ยวหาหญิงแก่
อะไรคนหนึ่งให้เป็น “เอเยนต์” ไปพูดจาล่อลวงหญิงที่ตนต้องการตามวิธีที่สื่อเหล่านี้ยอมเข้าใจ
ใช้เป็นอย่างดี และถ้าหญิงนั้นมีความเต็มใจด้วย แต่สื่อก็จัดการตกลงทีเดียวและถ้าถึงเนื้อถึงตัว
ได้เสียกันแล้วอย่างที่มีมักจะเป็นอย่างนี้ ๆ กิจที่พึงทำต่อไปก็กับว่าไม่เป็นของยากเย็น มีอยู่แต่เข้าไป
หาบิดามารดาของหญิงขอให้เงินเสียสัก 400 บาท หรือถ้าบิดามารดาของหญิงเป็นคนอนาถาจะให้
น้อยกว่านั้น ก็ได้และข้อที่จะยกขึ้นพูดว่าลูกสาว ได้เสียตัวเป็นเมียแล้วเช่นนี้ ก็ทำให้ราคาของ
หญิงนั้นน้อยลงได้มาก เพราะบิดามารดาของหญิงนั้น จำใจต้องยอมรับเงินตามแต่จะได้อีกว่าที่
จะเสียลูกสาวไปโดยไม่ได้อะไรเลย แต่ถ้าหญิงนั้นฉลาดไม่ยอมเสียตัว ก็จำเป็นจะต้องตรงไป
หาบิดามารดาของเขาต่อรองกันอย่างดีที่สุดที่จะทำได้บิดามารดาที่เป็นหม้ายมักจะตกลงง่ายที่สุด
เพราะว่าเขาอยากให้ลูกสาวไปเสียจากบ้านอยู่แล้ว หญิงที่เป็นหม้ายบางคนถึงกับใช้ให้แม่สื่อ
ไปเที่ยวพูดกับชายหนุ่ม ๆ ที่น่าจะยกลูกสาวให้เพื่อชักนำมาให้เกี่ยวข้องกับลูกสาวด้วยซ้ำ อย่างไม่
ดี ปัญหาที่มีอยู่ตรงจำนวนเงินเท่านั้น ถ้าให้มากพอแล้ว โดยมากก็เต็มใจที่จะให้ลูกสาวและ
บางรายถ้าลูกสาวไม่ยอมที่จะมีผัวก็ถึงกับเขียนตีด้วยซ้ำ

เมื่อจะตกลงได้หญิงมาสมประสงค์แล้ว กิจที่พึงทำต่อไป ก็คือเที่ยวหาเช่าบ้าน หรือ
ห้องสำหรับอยู่และถ้าต่อรองตกลงกับบิดามารดาของหญิงเมื่อใด ก็พาไปอยู่ที่ซึ่งเตรียมไว้ นี่เป็น
เสร็จพิธีแต่งงานที่หญิงอันน่าสงสารนี้จะพึงได้รับในชีวิตของเขา

เมียบลับเช่นนี้ ในระหว่างที่สามียังรักอยู่ก็มีความสุขพอสมควร เงินทองเพชรพลอย เครื่องแต่งตัวก็พอหา รถยนต์หรือรถม้าก็มีขี่เที่ยวเล่น สุดแล้วแต่กำลังของพ่อ แต่ครั้งความรักของพ่อแปรปรวนไปอยู่กับหญิงอื่น การอย่างหนึ่งอย่างใดใน 3 อย่างนี้ ก็จะเกิดมีแก่หญิงผู้เป็นเมียบลับ คือถ้าชายเป็นคนมีเงินเขาก็ให้หญิงอยู่อาศัยในห้องที่เช่าอยู่ต่อไปโดยลำพังและให้เงินกินบ้าง แต่ถ้าหญิงนั้นพอใจจะกลับไปอยู่กับพ่อแม่ก็ไปได้และก็ให้เงินกินบ้างพอสมควร หรือถ้าชายโง่โง่ จะมั่งมีเขาก็จัดส่งหญิงนั้นกลับไปอยู่กับพ่อแม่ และถ้ามีเงินพอจะจำได้ เขาก็ส่งเงินไปให้บ้างเป็นครั้งคราว แต่ถ้าชายเป็นคนที่มีใจหมิ่นพิชิตชาติ เขาก็หาซื้อแก้ตัวสำหรับเลิกกับหญิงแล้วไล่ให้ไปเสียจากที่อยู่

หญิงที่เคราะห์ร้ายเช่นนี้ ไม่มีหนทางที่จะแก้ไขป้องกันความชั่วร้ายทารุณเช่นนี้ได้เพราะ การที่พ่อแม่ตกลงยินยอมทำให้หญิงเป็นเมียของชายโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และส่วนตัวเองก็ได้อยู่กับชายมาแล้วด้วยความพร้อมใจ ส่วนการที่เลิกหย่านั้นก็ไม่ได้กฎหมายตกลงว่าหญิงนั้นมีกรรม เพราะว่า “กฎหมายผู้ชายทำนั้น ไม่ได้เปิดโอกาสอย่างไรให้หญิงร้องทุกข์ได้” ถึงอย่างไรก็ดี หญิงนั้นก็ไม่สามารถที่จะร้องได้ ด้วยยังมีความอับอายเกินกว่าจะไปไขความที่ทำไว้ ในที่ลับให้แจ้งขึ้นในศาลอันเป็นสาธารณสถานที่คนทั้งหลายไปมาได้

หญิงที่ถูกกระทำร้ายเพราะชายเช่นนี้ บางทีก็ต้องหันไปสู่อาชีวะอันเสื่อมศักดิ์ ซึ่งทำลายทั้งร่างกายและจิตใจของเขา หญิงประเภทนี้เมื่อออกจากชายคนหนึ่งแล้ว ก็ดำเนินไปถึงมือชายคนอื่น ซึ่งชั่วร้ายใจพิพไม่คิดกันตกต่ำลงไปทุกทีผลที่สุดก็กลายเป็นหญิงโคมเขี้ยว สิ่งที่น่าเคืองที่สุดนั้นก็คือหญิงที่บริสุทธิ์ลูกสาวชาวบ้านนอกที่พ่อแม่มีอันจะกิน แต่ก่อนข้างเขลาเบาปัญญาถูกล่อลวงเข้ามาในกรุงเทพฯ โดยความหวังตั้งใจว่าจะได้มาเป็นภรรยาขุนนางอะไรคนหนึ่ง แต่รู้สึกได้เมื่อภายหลังเสียแล้ว ว่าตนถูกล่อลวงเข้ามาให้ได้รับความลำบากเข็ญยิ่งกว่าทาส

การค้าหญิงสาวอย่างชั่วร้ายแสนสาหัสนี้ ได้กระทำกันอยู่ต่อหน้าเราทุกวัน แต่ดูเหมือนไม่มีใครจะได้นึกฝันว่าเป็นของน่าอัปยศชั่วร้ายปานใด ที่การค้าขายเช่นนี้มีอยู่ได้ ก็เพราะเราบางคนก็เสียว่าไม่ใช่วงการอะไรของเรานั้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ซึ่งชั่วร้าย ก็เพราะได้รับความอุปถัมภ์แห่งคนหลายคนที่อยู่ในตำแหน่งสูง ๆ การค้าขายเช่นนี้จึงทำได้อยู่

แต่คนที่ชั่วที่สุด นั่นคือพวกหญิงที่หากิน โดยเป็นแม่สื่อ ข้าพเจ้าได้ทราบเรื่องว่ามีอยู่คนหนึ่ง ซึ่งหากินอยู่ทางนี้โดยปรกติและมักพอใจที่จะอวดรูปของบรรดาผู้อุปถัมภ์เขา และในหมู่รูปที่เขาอวดนี้ มีรูปที่เรารู้จักหน้าต้อยหลายคน หญิงเหล่านี้ได้แอบแฝงเข้าไปในบ้านผู้ดีได้ โดยอุบายต่าง ๆ ข้าพเจ้าเองได้เคยประกาศว่า ถ้าพบหญิงโหดเช่นนี้ในบ้านของข้าพเจ้าเมื่อใด ข้าพเจ้าจะถือกฎหมายไว้ในมือเขียนเสียให้สาใจและจะยอมทนค่าเสียหายให้ภายหลัง ตอนนั้นมา ข้าพเจ้าไม่เคยได้รับความรำคาญจากหญิงพวกนี้เลย ถ้าบรรดาเจ้าของบ้านจะประกาศอย่างข้าพเจ้า

บ้างแล้วก็คงจะเห็นผลได้บ้าง แต่บางทีก็ไม่สู้มากมายนัก เพราะหญิงแก่เหล่านี้คงจะหันไปหาพวกที่อยู่ห้องแถว ซึ่งเป็นสำนักของพวกที่เป็นเหยื่อของมันโดยปรกติอยู่แล้ว

ยังมีทางอยู่อีกทางหนึ่ง แต่เป็นทางที่ยาก ก็คือสั่งสอนให้บรรดาบิดามารดาผู้รักอภัยศุภโยคในการที่ขายลูกสาว แต่เมื่อความโลภแห่งมนุษย์ยังมีอยู่หนาแน่นเช่นนี้ตราบิดา และเมื่อยังนิยมการมีเมียลับซึ่งบรรดาหนุ่ม ๆ มีความประสงค์ที่จะซื้ออยู่เช่นนี้ การที่จะคิดแก้ไขในเรื่องนี้ก็ยังไม่เป็นที่หวังได้อยู่ที่ราบนั้น

ก็ความชั่วที่เป็นอยู่อย่างนี้ จะไม่มีทางแก้ไขให้ดีขึ้นบ้างหรือ จะให้เสียงของข้าพเจ้าเป็นเสียงเดียวที่ร่ำพันอยู่ในป่าเปลี่ยวจะนั้นหรือ

บทที่ 11

ความหุยมหุยม

โคลนก้อนร้ายอีกก้อนหนึ่ง ก็คือความหุยมหุยมซึ่งเป็นผลโดยตรงแห่งการถือตนเป็นสำคัญ อันเกิดจากความสงบศึกและความศิวิไลซ์ในเวลาสงคราม คนเราทุกคนมีกิจอันพึงกระทำทั้งด้วยกายและด้วยใจมากเกิดไปที่จะนึกถึงตน และที่จริงถึงแม้ว่าอยากจะทำ ก็นึกไม่ได้ เพราะฉะนั้นทุกประเทศที่สงบศึกมานามพลเมืองแห่งประเทศนั้นจึงกลายเป็นคนถือตนว่าสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น เห็นแต่ประโยชน์ของตน มีความคิดแคบ ทั้งนี้สัจก็หุยมหุยมมากขึ้นทุกวัน

ในประเทศเราเองก็ดุดกัน ก่อนที่เราได้รับความ “ศิวิไลซ์” ถึงเพียงนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าความสำราญในใจเวลาปรกติของเรา คงจะได้มีแก่เรามากกว่าเวลาบัดนี้เป็นแน่ เพราะว่าคงจะมีได้ยกตนให้สูงลอยถึงปานนี้สัจใจอกอันหุยมหุยมอย่างบัดนี้จึงมิได้มีแก่เรา ต่อเมื่อความ “ศิวิไลซ์” ในทางที่ให้ความสุขสำราญส่วนตัว เมื่อนั้นเราจึงได้รู้สึกขึ้นมาว่าเราได้ละเลยประโยชน์ส่วนตัวของเราปานใด แต่นั้นมาเราก็มิได้เฉื่อยชาประกอบกิจการทั้งปวงให้เจริญทันสมัยเพราะฉะนั้นในเวลาไม่ช้านัก เราทุก ๆ คนจึงได้ยกตนขึ้นไปลอยอยู่บนแท่นซึ่งเราได้ทำขึ้นไว้เองสำหรับตัวเรานั้น เราได้ถึงแล้วซึ่งความ “ศิวิไลซ์” และด้วยเหตุนี้เราจึงได้กลายเป็นคนมีนิสัยหุยมหุยม

บุคคลที่มีนิสัยหุยมหุยมนั้น ความจริงเป็นคนที่น่าขัน แต่บางทีก็เป็นอันตรายได้เพราะว่าเขามักจะเต็มไปด้วยความมุ่งร้าย กิจการใด ๆ ที่มีขึ้น ถ้าเขามีได้มีส่วนหรือเป็นตัวสำคัญอยู่ในกิจการนั้น ๆ แล้วเขาเป็นไม่เห็นด้วยทั้งสิ้น และเพื่อกันทางมิให้กิจการนั้นดำเนินไป เขาจะยับยั้งที่จะใช้อุบายแม้จะเลวทรามปานใดนั้นก็หาไม่ และกิจการนี้ถึงแม้จะเป็นของสำคัญสำหรับชาติปานใดก็ไม่ประหลาดอะไร ถ้าเขาไม่มีส่วนอยู่ด้วย และจะมิได้รับความสรรเสริญเฉพาะตัวเขาแล้ว คนหุยมหุยมที่ว่าเป็นต้องไม่เห็นด้วยทั้งสิ้น ทั้งนี้ไซ้ว่าเขาจะทำการโดยเปิดเผยก็หาไม่ได้ เพราะ

การทำเช่นนั้นถ้าไม่เสียท่วงทีในการโต้ตอบกันก็เป็นเสียรัศมีส่วนตัว คนชนิดนี้จึงพอใจทำการแต่ในที่มืด หรือจะใช้คำเปรียบให้สมสมัย ก็จะใช้ได้ว่าคนชนิดนี้พอใจขุดอุโมงค์วางดินระเบิดมากกว่า การประจันบานด้วยดาบปลายปืนหรือยิงต่อสู้ด้วยปืนใหญ่

กิจการใด ๆ มีบ้างหรือไม่ซึ่งเริ่มขึ้นในสมัยนี้ ที่มีได้มีผู้ “ขุดอุโมงค์ทำลาย” เช่นนั้น การตั้งคณะเสือป่า ตามที่เราทั้งหลายย่อมรู้อยู่ด้วยกันแล้ว ก็อาจจะยกขึ้นเป็นตัวอย่าง แต่เรื่องนี้ ขอยุติกันที เพราะข้าพเจ้าหวังใจว่าเป็นเรื่องเก่าแล้ว และไม่มีใครฟื้นขึ้นมาอีกส่วน ความดำริ ของกรมการราชนาวีสยามคนั้น ประสบสมัยที่เหมาะสมกว่าการตั้งเสือป่า ด้วยเหตุว่าได้เริ่มจัดขึ้น ในเวลาซึ่งผู้ที่มีสติปัญญาทั้งหลายพากันรู้ลึกซึ้งทุกขภัยว่ามีอยู่เพียงใด แต่ถึงกระนั้นชาวราชนาวีสยาม จะได้รับรอดพ้นจากคนขุดอุโมงค์วางดินระเบิดที่มีอยู่ทั่วไปนั้น ก็หาไม่ได้ อุทาหรณ์ต่าง ๆ ยังมีที่จะยกมากล่าวได้เป็นอันมากแต่จะยกขึ้นมาทำไมอ่านมันก็ไม่สนุกคอกไม่ใช้หรือ

บัดนี้ข้าพเจ้าจะขอลามท่านทั้งหลายว่า ในการที่บรรพบุรุษของเราเมื่อ 2000 ปี มาแล้ว ได้พร้อมใจผลัดตัวออกห่างจากความกดขี่ของเจ้าแผ่นดินจีน มาตั้งคณะเป็นใหญ่ให้นามว่าชาติไทย ขึ้นนั้น มีลักษณะอันหุ้มหม่อมอยู่ในการนั้นบ้างหรือไม่ ในการที่พระร่วงเมืองละโว้ได้ตกลงพระทัย จะไม่ส่งส่วยน้ำ ไปยังเจ้ากรุงของผู้เป็นใหญ่ก็ดี เมื่อสมเด็จพระเจ้ารามธิบดีที่ 1 พระเจ้าอยู่ทอง ได้ย้ายมาตั้งราชธานีในกรุงศรีอยุธยา คือ ตั้งราชอาณาจักรไทยขึ้นได้ในสมัยที่ขอมผู้เป็นศัตรูยังมีอำนาจอยู่นั้นก็ดี หรือในการที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชผู้ทรงเป็นมหาวีรบุรุษแห่งชาติเรา ได้ทรงกู้เมืองเป็นอิสระ ไม่ยอมอ่อนต่อพระเจ้ากรุงหงสาวดี และทรงกระทำยุทธหัตถีมีชัยแก่ พระมหาอุปราชแห่งหงสาวดีก็คือ หรือในการที่สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงสถาปนาราชธานี ณ กรุงเทพมหานครนี้ก็ดีเหตุการณ์เหล่านี้ ได้มีลักษณะอันหุ้มหม่อมบ้างหรือไม่ข้าพเจ้าก็ไม่ จำเป็นที่จะกล่าวว่าคำตอบปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นคำปฏิเสธทั้งสิ้น

แต่ถ้าท่านจะพลิกอ่านพงศาวดารของเราดู ท่านจะเห็นได้ว่าก่อนหน้าที่จะเกิดความพิพาท ฉิบหายแก่เราคราวใด ต้องมีสมัยเวลาที่คนเราเกิดความหุ้มหม่อมยุงคิดร้ายซึ่งกันและกัน อันเป็นผลแห่งความปรารถนาหาประโยชน์และความเป็นใหญ่ส่วนตัวทั้งสิ้น

การเช่นนี้ จะเป็นอยู่เฉพาะชาติเราก็หาไม่ได้ยอมเหมือนกันทั่วไปไม่ว่าในยุโรป หรือเอเชีย ชาติใดที่ได้มีความสงบศึกมานาน ชาตินั้นก็ย่อมหาความสำราญและประโยชน์ส่วนตัวทุกคน ความรักตัวมีมากขึ้น ความหุ้มหม่อมจึงเกิดมีตามมา และถึงแม้ว่าคนเหล่านั้นจะมักกุกุยโศกต่าง ๆ เขาจะสามารถคิดกิจการให้ใหญ่โตเหมือนปากก็หาไม่ได้ เมื่อกิจการทั้งปวงถูกมัดรัดเคบเข้ามาเพื่อ ประโยชน์อย่างเดียว คือประโยชน์ส่วนตัวเช่นนี้แล้ว ก็ถึงเวลาที่ชาติที่แข็งแรงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะก้าวเข้ามาล้างชาติที่มีแต่ความบัดซบ สำคัญกว่าความเห็นของตนเป็นใหญ่ ไม่สามารถ จะคิดอะไรให้ไกลไปกว่าตนเองได้

ข้าพเจ้าหวังใจว่าท่านทั้งหลายไม่มีความปรารถนาที่จะให้ชาติของท่านเลือนลอยไปในทางนั้นไม่ใช่หรือยังมีเวลาอยู่พอที่เราทั้งหลายจะยังตัวของเราไว้ เพราะว่าเรายังหาได้ลอบไปไกลจนเกินนักไม่ แต่เราจะต้องช่วยกันจับพาย ๆ เรือของเราที่ลอยอยู่นั้น ทวนน้ำขึ้นไป อย่างดีที่สุดที่จะทำได้ และเราจะต้องรีบร้อนด้วย

ข้าพเจ้าขอวิงวอนให้ท่านตั้งต้นในวันนี้ เพราะถ้ารอไปจนถึงวันหน้าเรือของเรา อาจจะเข้าไปใกล้ฝั่งเกินกว่าที่เราจะแก้ไขได้ด้วยพาย

ท่านจะตั้งต้นอย่างไร

ไม่ลำบากเลย คือบรรดากิจการใดซึ่งมีผู้ดำริริเริ่มขึ้น จะเป็นรัฐบาลก็ดีหรือบุคคล หรือสมาคมใด ๆ ที่มีความคิดมุ่งต่อประโยชน์แห่งชาติ อย่างเช่นคณะเสือป่าและราชนาวีสมาคม จะนี้ไชร์ ขอให้ท่านพิจารณาดูกิจการนั้น ๆ ด้วยความคิดอันกว้างขวางและรอบคอบ ขออย่าให้ท่านคิดถึงกิจการนั้น ๆ ว่าจะจะเป็นประโยชน์อย่างไรสำหรับตัวท่านเลย ขอให้คำนึงถึงผลประโยชน์สำหรับชาติ แล้วและพยายามที่จะเชื่อว่า ถ้ากิจการนั้น ๆ เป็นประโยชน์สำหรับชาติแล้ว ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์สำหรับตัวท่านเหมือนกัน เพราะว่าท่านเป็นอะไร ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของชาติหรือถ้าชาตินั้นล้มจมท่านก็จะต้องล้มจมด้วย เว้นไว้แต่ท่านจะเป็นขี้ขลาดที่เอาตัวรอดจากชาติของท่าน ดังกะลาสีที่ขลาดหนีจากเรือของตนจะนั้น แต่ข้าพเจ้าหวังใจว่าท่านคงจะไม่เป็นไปไม่ได้เช่นนั้น เป็นแน่แท้

ถ้าท่านฝึกฝนตนเอง ให้คิดไปแต่ในทางที่ข้าพเจ้าวิงวอนนี้แล้ว ท่านก็คงจะรู้สึกถึงความหยุมหิมจะหมดไปจากนิสัยของท่าน ดูขบขตาที่หลุดจากตาท่านจะนั้น และท่านจะแลเห็นการภายในอันสว่างงามอย่างที่ท่านมิได้เคยเห็นมาก่อน เมื่อมีของที่พึงปรารถนาล่อหน้าอยู่เช่นนี้แล้ว ท่านไม่รู้สึกหรือว่าควรพยายามปลดเปลื้องความหยุมหิมที่มีอยู่ในนิสัย ถ้าท่านยังมีได้พยายาม ข้าพเจ้าขอวิงวอนท่านทั้งหลายให้ลองพยายามดูสักทีเถิด

บทที่ 12

หลักฐานไม่มั่นคง

ข้าพเจ้าได้ตั้งใจทั้งเรื่องนีไว้นานที่สุด ด้วยเหตุว่าข้าพเจ้ารู้สึกอยู่ดีว่าเป็นเรื่องลำบากที่สุดที่จะกล่าว มิให้ขวางหูแก่คนทั่วไปได้ แต่ข้าพเจ้าจะพยายามอย่างดีที่สุดที่สติปัญญาอันน้อยของข้าพเจ้าจะทำได้ และถ้าข้าพเจ้าได้กล่าวข้อความใด ๆ ให้ระคายเคืองแก่ท่านแม่แต่เล็กน้อยข้าพเจ้าขอให้ท่านให้อภัยแก่ข้าพเจ้าผู้มีความตั้งใจอันดีนั้นเถิด

ข้าพเจ้าย่อมทราบอยู่เต็มใจว่า ท่านทั้งหลายทุกคนที่มีความปรารถนาดีต่อชาติไทย ย่อม

ได้พยายามกระทำการเพื่อเป็นประโยชน์มากที่สุด แต่พระมหากษัตริย์และบ้านเมือง แต่ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่สู้จะดีดังคาดหมายทุกรายไป

ตามกระแสพระบรมราชาวาท ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราท่านจะเห็นได้ว่า พระองค์มีพระราชประสงค์จะให้ บรรดาข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งปวง ประพฤติตนให้เป็นตัวอย่าง อันดีงามทั้งในทางราชการและในกิจการส่วนตัว หรืออีกนัยหนึ่งพระองค์มีพระราชประสงค์ ที่จะให้ข้าทูลละอองธุลีพระบาทนั้นมีหลักฐานมั่นคงจริง ๆ ไม่ใช่ว่ามีแต่ตามผิว ลักษณะใด ซึ่งมีพระราชประสงค์จะทอดพระเนตรเห็นในบรรดาข้าราชการ ลักษณะนั้นถ้ามีอยู่ในหมู่ประชาชน ของพระองค์ทั่วไป ก็จะเป็นที่พอพระราชหฤทัยยิ่งนัก

อันบุคคลผู้ใด แม้จะดีเลิศปานใดในหน้าที่ราชการหรือในกิจการที่ตนประกอบเลี้ยงชีพ ก็ดี ถ้ายังเป็นที่ยกพร่องในกิจการส่วนตัว ข้าพเจ้าเรียกว่าเป็นผู้มีหลักฐานไม่มั่นคง คนชนิดนี้ ถ้าจะว่าตามที่ได้เห็นได้ในทางราชการหรือในกิจการที่เขาหากิน ก็ดูเป็นที่ควรเชื่อถือได้ แต่ความเชื่อ อันนี้ ย่อมจะเสื่อมไปในเมื่อเราได้มาทราบถึงความประพฤติส่วนตัว ของเขาคุณถ้อยคำของนักเทศน์ ที่แสดงความชั่วร้ายของการเมาสุรา ถ้าเราได้เห็นนักเทศน์ผู้นั้น ไปเมามายกอดจูบเสาโกมอยู่ กลางถนนแล้ว ก็จะไม่หมั่นนำหนักงหนัก

ข้อนี้อุปมาฉันใด ในส่วนข้าราชการและคนที่ทำกิจการก็อุปมาฉันนั้น ข้าราชการผู้มี หน้าที่รักษาพระราชทรัพย์ ถ้าเป็นคนสุรุษสุร่ายเล่นเบี้ยขอบการพนันก็ย่อมไม่เป็นที่ไว้วางใจ แห่งคนทั้งหลายหรือผู้พิพากษาตุลาการ ผู้มีหน้าที่วางบทพระอัยการและพิจารณาพิพากษาคดี ของประชาชน ถ้าเป็นคนที่ชอบสมาคมกับนักเลงก็ดี ชอบเล่นการพนันในบ้านตนเองก็ดี ย่อม จะเสียชื่อขาดความนับถือแห่งคนทั้งปวง หรือเจ้าของธนาคาร ถ้าต้องไปเที่ยวขอยืมเงินตามเพื่อนฝูง ก็ย่อมจะเสียคุณสมบัติว่าเป็นคนชำนาญในการเงิน หรือส่วนผู้ที่ทำกิจการค้าขายนั้น ถ้าเป็นคนที่มี นิสสัยพุ่มเฟือยสุรุษสุร่าย คนทั้งหลายเขาก็ย่อมไม่ไว้วางใจให้เชื่อของ ๆ เขาไปเป็นจำนวนมาก

บุคคลประเภทต่าง ๆ ตามที่กล่าวมานี้ ล้วนเป็นตัวอย่างของการมีหลักฐานไม่มั่นคง ข้อแก้ตัวที่ว่าความประพฤติส่วนตัวไม่เกี่ยวแก่ผู้อื่น จะทำอะไรก็ได้ตามชอบใจ ไม่เกี่ยวข้องไปถึงหน้าที่ ราชการหรือกิจการค้าขายจะนี้ ฟังดูก็เพียงพอสำหรับผู้ที่เขาไม่คิดติดต่อด้วยเลย เพราะว่าเป็น ธรรมดาอยู่เองที่คนเรา เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน ๆ ย่อมมีความปรารถนาที่จะทำการติดต่อกัน แต่กับคนที่ไว้น้ำใจเชื่อใจได้ ทุกสถานเท่านั้น

หลักฐานไม่มั่นคงในบุคคล เมื่อมีอยู่โดยแพร่หลาย ย่อมเป็นเหตุให้ชาวชาติอื่น ๆ ไม่ ไว้วางใจในชาติแห่งบุคคลนั้น ๆ ท่านไม่เคยนึกบ้างเลยหรือว่า ที่การติดต่อในระหว่างเมืองเรากับ ต่างประเทศ ยังมีข้อมัดตัวเรายู่อย่างน่าอนาถในนั้น เป็นผลแห่งการที่ชาวต่างประเทศเขายัง ไม่เชื่อถือในความมั่นคงของเรา การที่ต่างประเทศตั้งศาลกงสุลชำระคดี ในระหว่างคนร่วมธงของเขา

ในเมืองเรานั้น จะแปลว่าอะไรได้บ้าง นอกจากความไม่ไว้ใจในเรา

เพื่อแสดงให้เห็นว่า ฝรั่งเศสที่เขามีความคิดอันกว้างขวาง มีความเห็นในเรื่อง การตั้งศาลชำระความคนร่วมชนในดินแดนของประเทศอื่นเป็นอย่างไร จำพเจ้าจะขอนำถ้อยคำของนายเอช เออร์เนสต์คาร์ลที่ปรึกษากฎหมายในแผนกคลังที่ของเจ้าแห่งไอยคุปต์คนก่อน ซึ่งเขากล่าวไว้ในเรื่อง “ประเทศราชใหม่ของอังกฤษ เรื่องอนาคตกาลแห่งไอยคุปต์กิจการที่ติดต่อกับนานาประเทศ” ซึ่งลงในวิลด์ซอร์แมกซีนเดือนมีนาคม เขาได้กล่าวถึงสัญญาว่าด้วยการตั้งศาลต่างประเทศตามที่ใช้ในเมืองไอยคุปต์นั้นดังนี้

การที่ประเทศอันเป็นอิสระ ต้องถูกจำกัดการใช้อำนาจในดินแดนอาณาเขตตนนั้น ย่อมเป็นเครื่องขัดขวางแก่การปกครองและรัฐอธิปไตยอันดี บรรดาคดีพิพาททั้งปวงในระหว่างชาวต่างประเทศ ต้องชำระในศาลกงสุลของเขา และบรรดาชาวต่างประเทศไม่ยอมที่จะขึ้นศาลไอยคุปต์ในคดีที่มีชาวเมืองไปเกี่ยวข้องด้วยเลย

“เป็นการแทบเหลือวิสัยที่จะแสดง ให้เข้าใจได้ว่าการที่เป็นเช่นนี้ทำให้ยุ่งยากปานใด ทั้งยังซ้ำร้ายที่ยังมีชาวต่างประเทศ ใช้วิธีพิเศษนอกเหนือไปจากทางศาลกงสุลของเขา คือ วิธีของเขาอีกชั้นหนึ่ง

“ในการกำจัดความประทุษร้ายทางอาญา ย่อมมีข้อลำบากยุ่งยากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุที่ต้องปฏิบัติตามคดีกฎหมายข้อหนึ่ง ซึ่งบังคับว่าสถานของชาวต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจจะค้นได้เพราะฉะนั้นก่อนที่จะจัดการจับกุมตัวชาวต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องไปเชิญกงสุลมาด้วยเพื่อจะไม่ให้เป็นการผิดกฎหมาย จึงเกิดความบกพร่องเสียหายในความยุติธรรมด้วยเหตุนี้เหลือที่จะพรรณนาได้”

“การที่พวกผู้ร้าย ช้องชุมกันกระทำความฝ่าฝืนกฎหมาย โดยคบคิดกันในระหว่างบุคคลหลาย ๆ ชาติไปทำในที่อันเป็นของชาวต่างประเทศ อีกคนหนึ่งนั้นไม่เป็นของแปลกประหลาดเลย เพราะก่อนที่เจ้าพนักงานจะจัดการจับกุมได้ จำเป็นต้องไปเชิญตั้งครั้งจำนวนของบรรดากงสุลที่อยู่ในเมืองโคโร

ต่อไปอีกหน่อยหนึ่ง เขากล่าวว่า “แม้ว่าจะจับตัวผู้ร้ายได้ก็ยังไม่แน่อีกว่าจะต้องรับโทษทุกราวไปเพราะบางทีความผิดที่กระทำนั้นแม้มีโทษตามกฎหมาย ไอยคุปต์ก็ดี ไม่เป็นผิดตามกฎหมายของประเทศผู้ที่กระทำได้ เพราะฉะนั้นในที่สุดก็เป็นอันรอดพ้น ไม่ต้องรับโทษ”

การที่เป็นอยู่เช่นนี้ย่อมรู้สึกทั่วกันว่า เป็นการติดขัดเหลือสดีกำลังที่จะผ่อนผันกันต่อไปได้ จึงบรรดาประเทศที่มีผลประโยชน์ในไอยคุปต์กระทำความตกลงกันในปี ค.ศ. 1876 ตั้งศาล “ผสม” มีทั้งศาลล่างรับฟ้อง และศาลอุทธรณ์ แต่ประมวลกฎหมายที่ทำขึ้นเป็นพิเศษสำหรับศาลนี้เป็นอย่างดี จะตัดแปลงอนุคตมาใช้ไม่ได้สะดวก จึงทำให้ประโยชน์ที่ได้รับนั้นไม่เท่าที่ควรจะได้

และอาศัยเหตุที่ไม่มีผู้ใดอยู่เหนือที่จะดูแลจึงทำให้การของศาลนี้เดินช้ามาก แต่ศาลนี้ได้ตั้งขึ้นแทนศาลกงสุลต่าง ๆ ในแผนกความแพ่งเท่านั้น ส่วนคดีอาญาทั้งปวงยังคงเป็นไปตามเดิม

เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การตั้งศาลในอาณาเขตต่างประเทศนั้น เป็นของที่ไม่สะดวกด้วยกันทั้งสองฝ่ายเว้นเสียแต่จำพวกคนที่หาผลประโยชน์ในทางนี้ ด้วยมีความมุ่งหมายส่วนตัว เพราะฉะนั้นเราจึงต้องยอมเชื่อว่า บรรดาประเทศซึ่งยังคงมีศาลกงสุลอยู่ในเมืองเราจะมีความเต็มใจ เลิกถอนศาลในเมื่อเขาทั้งหลายรู้สึกไว้วางใจในความมั่นคงของเราได้

ในฐานะเป็นคนไทย ที่มีความปรารถนาดีต่อชาติข้าพเจ้าเชื่อว่าบัดนี้ถึงเวลาที่เรสมควรที่จะได้รับความไว้วางใจของชาวต่างประเทศแล้ว เกียรติคุณของเราในนานาประเทศก็มีผู้เชื่อถือพออยู่แล้ว และถ้าได้เลิกถอนศาลกงสุลไปแล้ว ชาวต่างประเทศจะไม่มีเหตุที่ควรกลัวเลยว่าเราจะใช้อำนาจของเราในทางผิด

แต่การที่จะทำให้ชาวต่างประเทศ เห็นด้วยในข้อนี้อย่างไร นั้นแหละยังเป็นปัญหา และเป็นปัญหาสำคัญที่สุดอันหนึ่ง ซึ่งเนื่องด้วยประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของชาติเรา

ที่รัฐบาลจะรับรองอย่างเดียวนั้น ไม่มีประโยชน์เลย ตัวท่านและตัวข้าพเจ้าและเราทั้งหลายทุก ๆ คนซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ๆ แห่งชาติไทยต้องพร้อมใจช่วยกันในเรื่องนี้ และทางที่จะช่วยนั้นก็คือแสดงให้เห็นว่าเรามีหลักฐานมั่นคง ทั้งในแผนกกิจการที่เราทำต่อสาธารณชนและในกิจการส่วนตัว เราต้องไม่ประพฤติตัวเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก อย่างวางหน้าเป็นคนสุจริตแต่ในขณะที่ออกไปจากประตูบ้าน เราต้องพยายามเป็นคนสุจริตซื่อตรงในกิจการทั้งภายในและภายนอก ภายใน สุจริตในไตรทวาร ทั้งกายวาจาใจ เราทั้งหลายจงมาชวนกันเลิกเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก และเลิกความเห็นผิดที่สำคัญว่าความกลับลอกและความไม่ตรงไปตรงมาเป็นลักษณะของคนฉลาด ความฉลาดแม้ไม่มีความดีและความสุจริตเป็นรากง่าอยู่แล้ว ก็อุปมาเหมือนหนึ่งตึกงาม ซึ่งก่อตั้งบนพื้นทราย ซึ่งไม่ช้าก็ต้องหักโค่น แต่นั่นต่อไปความมีหลักฐานมั่นคง ควรจะให้ป็นอนุสาสน์สำคัญที่สุด ซึ่งสอนในโรงเรียนและในบ้านของเรา

สหายเออยงเงยหน้า	และเบิกตาพินิจดู
เผยม่านพะพานอยู่	กำบังเนตรบ่เห็นไกล
เปิดม่านแลมองเถิด	จะเกิดความประโมทัยใจ
เห็นแคว้นและแดนไทย	ประเสริฐแสนดั่งแดนสรวง
หวังใจจะได้สม	เสวยรมยะแดดวง
เพ็ญอิสระโรปวง	ประชาเปรมเกษมสานต์
ซื่อตรงและจงรัก	ผดุงศักดิ์ภูบาล
เพื่อทรงดำรงนาน	อิสเรศร์ประเทศสยาม ฯ

III บทสรุป

1. ทั้งพระราชนิพนธ์บทความ และสารคดีต่างมีจุดประสงค์ และเนื้อหาในการให้ความรู้ หรือ ความคิดแก่ผู้อ่าน แต่พระราชนิพนธ์บทความจะมีขอบเขตเนื้อหาแคบกว่า ทั้ง ภาษาที่ทรงใช้จะค่อนข้างเป็นกันเองกับผู้อ่าน เพื่อเป็นกลวิธีอีกอย่างหนึ่งที่จะโน้มนำ ความคิดเห็นของผู้อ่านให้คล้อยตามผู้เขียนได้
2. พระราชนิพนธ์ประเภทสารคดีมีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ ประมาณ 80- 90 เรื่อง เนื้อหาเป็นการสื่อความรู้ และความคิดในแขนงต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมาย การทหาร การเมือง ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว ประวัติ ภาษา วรรณกรรม และศาสนา พระราชนิพนธ์ เป็นภาษาอังกฤษที่อยู่ในขอบเขตเหล่านี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า พระราชประสงค์ในการทรงพระราชนิพนธ์สารคดีภาษาอังกฤษนั้นน่าจะให้ผลในด้าน ให้ผู้อ่านต่างชาติรู้จักความรู้ความคิดของคนไทยมากกว่าการได้รับความรู้ที่ปรากฏ ในวรรณกรรมเหล่านั้น
3. พระราชนิพนธ์บทความนับได้ว่ามีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพระราชนิพนธ์ประเภท ต่าง ๆ ก็มีประมาณ 300 เรื่อง มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาในการสื่อ ความรู้และความคิดเรื่องต่าง ๆ ในแขนงต่อไปนี้คือ การทหาร- การสงคราม การเมือง- การปกครอง ภาษา- วรรณกรรม ศาสนา สังคม และเบ็ดเตล็ด
พระราชนิพนธ์บทความบางเรื่องโดยเฉพาะเรื่องที่ทรงพระราชนิพนธ์ เพื่อ เรียกร้องและเร่งเร้าคนไทยให้ปรับปรุงคุณภาพของตน เช่น เรื่องเมืองไทยงัดดินเถิด และโคลนตมติดล้อได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย น่าจะเป็นสื่อแสดงสภาวะ ความตื่นตัวในการเร่งปรับปรุงคุณภาพคนอันเป็นรากฐานสำคัญในการจะพัฒนาบ้านเมือง ให้ประจักษ์แก่คนต่างชาติ
4. พระราชประสงค์ในการทรงพระราชนิพนธ์บทความ มีทั้งเพื่อชี้แจงแถลงนโยบาย จูงใจประชาชนให้ปรับปรุงตนเอง สนับสนุนให้มีการใช้วิจารณ์ญาน รู้จักพิจารณาความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนการรู้จักปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อความเจริญของตนเอง และบ้านเมือง
พระราชนิพนธ์ประเภทสารคดีและบทความในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า- เจ้าอยู่หัวให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งด้านความรู้และความคิดในสิ่งที่จะเป็นผลดีต่อความ อยู่รอดและก้าวไกลถึงผลในการพัฒนาประเทศชาติ พระองค์ทรงเตือนให้คนไทยมอง สภาพการณ์ที่เป็นอยู่และแก้ไข ข้อบกพร่องของตนซึ่งจะเชื่อมโยงไปเป็นผลเสียต่อ

ส่วนรวม ในอีกส่วนหนึ่งให้เป็นคนทันโลกทันเหตุการณ์โดยพระราชทานความรู้เฉพาะเรื่องอันเป็นที่คนไทยไม่รู้จักหรือไม่เคยคุ้นมาก่อน แต่เป็นความแปลกใหม่หรือความแปรเปลี่ยนที่พึงรับเพื่อความรุ่งเรืองของบ้านเมืองต่อไป

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์สารคดีและบทความหลายเรื่องเป็นภาษาอังกฤษด้วย ในส่วนนี้อาจพิจารณาได้ว่าพระราชประสงค์ ในการทรงพระราชนิพนธ์มิได้มุ่งที่จะให้ผู้อ่านชาวต่างชาติได้รับความรู้ ความคิดเฉพาะที่ปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์ แต่น่าที่จะเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของคนไทยอีกคนหนึ่ง อันจะส่งผลให้เป็นที่ยอมรับว่าคนไทยมิได้ล้าหลังขาดความรู้ ความคิดในการดำเนินชีวิตเชิงอารยชนอย่างที่มีมักเป็นภาพรวมที่ต่างชาติดมองไทยในเวลานั้น หากแต่ยังปรากฏว่ามีคนไทยที่มีความรู้และความคิดในการพัฒนาบ้านเมืองและกำลังชี้แนะ ชักชวนเพื่อนร่วมชาติของเขาอยู่ให้พร้อมใจกันยกระดับความเป็นอยู่ทั้งของตนและส่วนรวม อันน่าจะให้ผลในด้านที่คนไทยพยายามหาทางแก้ไขข้อเสียเปรียบในการคบค้ากับชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตก

5. กลวิธีการทรงพระราชนิพนธ์บทความส่วนใหญ่มุ่งเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน โดยการตั้งชื่อเรื่องให้น่าสนใจ และใช้สำนวนภาษาง่าย ๆ แต่แฝงลีลาทำทนายปัญหา ชักจูงให้ร่วมพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่ทรงยกขึ้น นอกจากนั้นยังทรงให้รายละเอียดยกตัวอย่างประกอบมาเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจน ทรงปิดเรื่องต่าง ๆ กัน มีทั้งการสรุปความให้เห็นชัด หรืออภิปรายนำแล้วเปิดท้ายเรื่องไว้ให้ผู้อ่านตระหนักในผลดี ผลเสียในปัญหาต่าง ๆ ที่ทรงนำความคิดความเข้าใจมาโดยตลอด บางเรื่องทรงปิดท้ายด้วยร้อยกรอง

กลวิธีในการทรงพระราชนิพนธ์บทความดีหลายหลากต่างกันล้วนแต่น่าจะให้ประโยชน์แก่ผู้อ่าน ทำให้เกิดความรู้ ความคิดที่ชัดเจน แจ่มแจ้ง แต่เนื่องจากปัญหาเรื่องสำนวนภาษาต่างสมัยเป็นผลให้เยาวชนในปัจจุบันไม่ตระหนักในคุณค่าของพระราชนิพนธ์ประเภทนี้เท่าที่ควร และมักเป็นความรู้สึกที่มีต่อพระราชนิพนธ์ประเภทอื่น ๆ ด้วย หากเยาวชนในปัจจุบันเข้าใจได้ว่าความรู้สึกว่าพระราชนิพนธ์ล้ำสมัยนั้น เนื่องจากสำนวนภาษาต่างยุคกัน แต่เนื้อหาสาระมิได้ล้ำสมัยตาม ย่อมจะได้ประโยชน์จากความรู้ ความคิดที่พระราชทานผ่านวรรณกรรมประเภทนี้อย่างแน่นอน

6. โคลนติดล้อ คือ พระราชนิพนธ์บทความ ชื่อเรื่องหมายถึง ปัญหาต่าง ๆ ที่ขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย เป็นการทรงตั้งชื่อโดยใช้สัญลักษณ์

ปัญหาต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงชี้ว่าเป็น โคลน-
ติดล้อ มี 12 ประการ หลายปัญหายังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน ดังนั้น
นักศึกษาจึงสมควรอ่านและพิจารณาอย่างละเอียดว่า มีปัญหาใดบ้าง และพระราชสมเด็จ-
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงชี้ทางแก้ปัญหานั้นไว้อย่างไรบ้าง

IV คำถามทบทวน

1. พระราชนิพนธ์บทความแตกต่างจากพระราชนิพนธ์สารคดีอย่างไร
2. จงอธิบายถึงขอบเขตของพระราชนิพนธ์ประเภทสารคดี
3. จงระบุขอบเขตพระราชนิพนธ์ประเภทบทความ
4. พระราชประสงค์ในการทรงพระราชนิพนธ์บทความมีอะไรบ้าง จงอธิบาย
5. กลวิธีที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในการทรงพระราชนิพนธ์สารคดีเป็นอย่างไร
6. จงอธิบายความรู้ของท่านเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์เรื่องโคลนติดล้อ ตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 6.1 ประเภทของวรรณกรรม
 - 6.2 ความหมายของชื่อเรื่อง
 - 6.3 ปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง
 - 6.4 กลวิธีที่ทรงใช้ในการทรงพระราชนิพนธ์
 - 6.5 “โคลนก้อนที่ร้ายที่สุด” คืออะไร เหตุใดจึงทรงสรุปเช่นนั้น
 - 6.6 “...เป็นธรรมดาของมนุษย์ย่อมนับถือผู้ที่อยู่สูงกว่าเรา ตีตนเสมอกับผู้เสมอกับเรา และดูหมิ่นผู้ที่ต่ำกว่าเรา” ข้อความดังกล่าวนี้เกี่ยวพันกับโคลนก้อนใด
 - 6.7 โคลนก้อนใดบ้างที่ยังคงเป็นโคลนอยู่ในปัจจุบัน พระองค์ได้พระราชทานทางแก้ไขไว้อย่างไร วิธีดังกล่าวยังเหมาะที่จะนำมาใช้ในปัจจุบันหรือไม่เพราะเหตุใด

บรรณานุกรม บทที่ 5

คณะอนุกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ฯลฯของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-
เกล้าฯ. หมวด บ. บทความที่ลงหนังสือพิมพ์. จุลสารพับสี่, พระนคร : คุรุสภา, 2522.
_____ .หมวด ศ.สารคดี. จุลสารพับสี่, พระนคร : คุรุสภา, 2522.
รามจิตติ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว). พระราชนิพนธ์บทความเรื่องต่างๆ
ม.ป.ท., ม.ป.ป. .

,

พิมพ์ที่... สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University Press.

* 34131 *